

ERDÉLYI TUDOMÁNYOS INTÉZET

BORSAVÖLGYI KUTATÁSOK

NYELVÉSZET

SZERKESZTI SZABÓ T. ATTILA

A KOLOZSMEGYEI BORSAVÖLGY HELYNEVEI

KOZZÉTESZI

SZABÓ T. ATTILA

† GERGELY BÉLA

KOLOZSVÁR, 1945

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.

ERDÉLYI TUDOMÁNYOS INTÉZET

A KOLOZSMEGYEI BORSAVÖLGY HELYNEVEI

BEVEZETÉSEL ÉS JEGYZETEKEL KÖZZÉTESZI

SZABÓ T. ATTILA † GERGELY BÉLA

KOLOZSVÁR, 1945

MINERVA IRODALMI ÉS NYOMDAI MŰINTÉZET R.-T.

ELŐSZÓ

A múlt századi derekas kezdeményezések után a magyar helynévkutatásnak a legújabb időkig nagy hiányossága az, hogy sem az újabbkori történeti forrásokban rejtekező végeérhetetlen helynévanyaggal, sem pedig a helyszínen ma gyűjthető helynévadatok tömértelen sokaságával nem nagyon törődött, hanem e helyett jórészt megelégedett a középkori oklevélkiadások helynévanyagának vizsgálatával. A helynévkincs megközelíthetősége szempontjából mindenesetre lényegesen könnyebb és rövidebb ideig tartó munka a jobbára már kiadott és így játszva felhasználható középkori oklevelek aránylag kis tömegében buvárkodni, mint nekivágni a középkoron innenől fennmaradt, eddig szinte teljesen kiaknázatlan gazdag birtok-, illetőleg gazdaságtörténeti forrásanyag végeláthatatlan rendjének. S ahogy például történetírásunk elhanyagolta az „országos érdekű“, főként politikai történetírás mellett a modern értelemben vett helytörténetet, éppen úgy háttérbe szorult az ilyen, csak országos arányokra tekintő helynévkutatással szemben a kisebb területegységek, sőt egyes települések helynévanyagával bajlódó helynévgyűjtés és helynévfeldolgozás ügye is. A helynévkutatásnak ez a formája, akarva nem akarva, a helyneveknek csak egy vetületét vette számításba akkor, mikor a helynevek nyelvi vizsgálatából a kérdéses helyneveket teremtő egykori lakosság népi ségére igyekezett biztos, legtöbbször azonban csak többé-kevésbbé valószínű és így vitatható megállapításokat tenni. Helynévkutatásunk ilyen egyoldalú beállítottsága sajnálatos késleltető hatással volt az újabb, szélesebbkörű gyűjtőtevékenység szükségességének felismerésére és a gyűjtőmunka megindítására. Bár ennek az irányynak voltak — és hihetőleg még lesznek — kimagasló eredményei, nem kétséges, hogy a helynévkutatásnak új lendületet csak minél nagyobb, eddig ismeretlen történeti és jelenkori helynévanyag összegyűjtése, tudományos közkinccsé tétele adhat.

Mindezt magam nemcsak elméleti síkon hangoztattam és hangoztatom. Gyakorlatban a gyűjtőmunka végzésével eddig is szakadatlanul igyekeztem rámutatni azokra az érdekes tanulságokra, amelyekre helynévkutatásunk célkitűzéseinek kitágítása révén szert tehetünk. Tanítványaim és munkatársaim is ilyen irányban indultak el, s némelyik közülök máris jelentős anyaggal gazdagította egyes területek helynévanyagára vonatkozó gyér ismereteinket.

Közöttük is talán a legfáradhatatlanabb és legtöbbet ígérő tehetség volt a sorainkból tragikus hirtelenséggel kidőlt Gergely Béla. Rövid ideig, alig két évig végzett helynévgyűjtő munkásságának szép eredményei előtt a legnagyobb elismeréssel kell megállanunk. E kötet anyagának egy része és a tőle gyűjtött, ezután közzeendő helynévanyag nemcsak az erdélyi helynév kutatás területén végzett gyűjtőmunka jelentős nagyságát mutatja, de megsejteti azt a, talán örökre pótolhatatlan veszteséget is, amely korai halálával helynév kutatásunk ügyét érte.

A fáradtságot nem ismerő, a háborús ellátási nehézségeket derűs humorral viselő kutató nem érthette meg, hogy munkája eredményei napvilágot lássanak. Helyszíni gyűjtését azonban mintaszerű rendben, azaz úgy hagyta hátra, hogy azon a sajtó alá készítőnek csak lényegbe nem vágó módosításokat, kiegészítéseket kell tennie.

Mikor most az ő helyszíni munkája eredményeinek részleges felhasználásával sajtó alá rendezem a kolozsmegyei Borsavölgy eddig összegyűjtött történeti és jelenkori helynévanyagát, — különös és szomorú fordítottság! — a tanár állít emléket a korán elköltözött, hűséges tanítvány és a fáradhatatlanul kutató munkatárs sírja fölé.

Kolozsvárt, 1944. november havában

Szabó T. Attila